Ч. 266 (13.811). Львів, пятниця 5. жовтня 1934. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

КОНФІСКАТА „ДІЛА“.

Вчорашне (265) число „Діла“ підпало конфіскаті за одну статтю на шкільну тему, яку цензура вичеркнула в цілости разом з нагодовком і за одно речення у новинці про конфіскату найновішого (19-ого) числа „Жорен“. Це вже 37-а з чеоги конфіската нашого органу в цьому році

До Берези Картуської.

У понеділок, 1. жовтня ц. р. до Берези Картуської вивезли Богдана Шерстила, студента львівської політехніки та двох селян: Василя Сушка і Степана Сушка зі Сулимова

Новий румунський уряд.

Перед зміною закордонної політики в Румунії.

БУКАРЕШТ, 3. 10. ПАТ. Новий румунський уряд під проводом прем. Татареску уконституувався так: премієр Татареску обіймив покищо управу міністерством закордонних справ та обняв міністерство оборони; міністром внутрішніх справ став Інкулец; справедливости Антонеску; фінансів Флявеску, який обняв теж управу міністерства промислу і торговлі аж до повороту мін. Мануеску-Струнга; освіти д-р Ангелеску та промислу і торговлі Мануеску Струнга. З міністерств уступило кількох державних секретарів. Новий уряд склав уже присягу на руки короля.

ПАРИЖ, 3. 10. ПАТ. Агенція Аваса повідомляє з Букарешту, що участь мін. Тітулеску в новому уряді вирішиться найближчого тижня щойно після його повороту з закордону.

БЕРЛІН, 3. 10. ПАТ. Німецька преса присвячує цілі статті кризі румунського уряду. До змін в уряді дійшло тому, що король і премієр Татареску не погоджувалися з політикою мін. Тітулеску, який провадив політику, приємлизу для Франції. Тому румунська політика порізнилася з польською.

„Берзенцайтунг“ пише, що взаємини між Польщею і Румунією відограли велику ролю в зміні уряду. Політика мін. Тітулеску супроти Польщі викликала невдоволення прем. Татареску, який згідно з бажаннями короля Карла бажає вдержати якнайкращі взаємини з Польщею. Тому прем. Татареску осудив інцидент з польським послом у Букарешті

ПАРИЖ, 3. 10. ПАТ. Агенція Аваса повідомляє: Тітулеску узалежнює вступлення до нового уряду від гарантій, яких йому ще не дав прем. Татареску. Своє рішення відложив на кілька днів, бо незабаром зустрінеться з прем. Татареску в Букарешті.

Гостра критика політики мін. Барту.

Париський тижневик „Комедія“ помістив статтю пера Габрієля Боасі з гострою критикою політики мін. Барту. Боасі спиняється над виступами мін. Барту за кордоном у Букарешті, Югославії, Варшаві та Женеві. На думку автора мін. Барту переступив усі можливі межі в Женеві. І тому всі французи повинні крикнути: Досить того! Журналіст наводить численні уривки з промови мін. Барту в Женеві з нагінкою на женевські установи та гостинність Швайцарії. Франція не стерпить, щоби з образливими напастями нападали на Швайцарію і Бельгію. Вкінці Боасі дуже побоюється, що саме мін. Барту буде репрезентувати Францію в Римі в хвилині, коли рішатиметься дуже важливі справи обох держав

Лєйбур Парті проти ґенерального страйку.

ЛЬОНДОН, 3. 10. ПАТ. На конгресі Лейбур Парті представник соціялістичної ліги Кріпс поставив внесок, щоби Лейбур Парті після приходу до влади перевела націоналізацію банків і великого промислу. Цей внесок перепав подавляючою більшістю голосів. Гендерсон виступив з гострою критикою промови. Кріпса. Заявив, що Лейбур Парті буде поборювати небезпеку війни за посередництвом Ліги. Виступив теж проти генерального страйку, який мав би проголосити Лейбур Парті автоматично з вибухом війни. На внесок Гендерсона конгрес величезною більшістю приняв резолюцію, що на випадок війни негайно зійдеться партійна рада і начальна рада професійних союзів і тоді рішать, чи слід оголошувати взагалі ґенеральний страйк. Наради конгресу виявили, що Лейбур Парті поборює крайній радикалізм, щоби на випадок виборів до парляменту не відштовхувати але приєднувати виборців, які є розчаровані політикою теперішнього уряду національної едности

Кріваві бійки у Франції.

ТУЛЮЗА, 3. 10. ПАТ. На сходинах у кварталі підчас промови кандидата до кантональних виборів дійшло до кріваних сутичок з комуністами і соціялістами. Багато осіб ранених. Поліція з тяжким трудом розділила напасників.

ПАРИЖ, 3. 10. ПАТ. Вчора вечором у кількох французьких містах відбулися політичні демонстрації і кріваві бійки. На міністра справедливости Шерона ждало на залізничім двірці кілька тисяч демонстрантів. Коли міністр довідався про це, висів з поїзду на передмістю. Шерон приїхав до Мецу на відкриття вистави і торгів. На вулицях привитали його демонстранти окликами: До димісії! Нехай живе справедливість! У Ліоні дійшло на вічу до стріляннини. В Парижі в палаті справедливости адвокати уладили демонстрацію. Частина адвокатів кричала: Домагаємося справедливости!

ПІВ МІЛІОНА ЖИДІВ У МОСКВІ.

НЮ ЙОРК, 20. вересня (Вл. кор.) — Спеціяльна каблеграма до „Таймсу“ з Москви говорить про святкування там судного дня (Йом Кіпур) жидами. Тут релігійні практики — каже дописувач — хоч і дозволені, одначе в „неласці“.

В Москві, де тепер живе пів міліона жидів, вони сходяться на богослуження в чотирьох синагогах, що ще лишились отворені. Яких 5 до 6 тисяч жидів брало участь у богослуженнях, і стільки їх зібралося на протирелігійну демонстрацію у своїх клюбах. Більшість жидів не цікавилася святом взагалі“ — звідомляє кореспондент.

Допильнувати виборів!

Львів, 3-го жовтня 1934.

При кінці жовтня матимемо вибори до громадських рад у Галичині. Ці вибори відбудуться серед зовсім нових обставин, бо на основі нового адміністраційного поділу краю на волости і на основі нової виборчої ординації. Часу до виборів уже не багато. Тому треба до них пильно приготовлятися вже тепер і не прогайнувати ні одної днини без підготовчої праці.

На основі реґуляміну міністра внутр. справ з дня 18. вересня 1934. р. повітові старости вже розписали вибори в поодиноких громадах. У тій хвилі йде виготовлювання виборчих списків, що може протягнутися до половини жовтня. Відтак війти оголосять у громадах розпорядки про розписання виборів. На другий день по оголошенні виборів мусять бути невідкличчно внесені листи кандидатів на радних і їх заступників. Саме голосування відбудеться найпізніше 11-го дня по розписанні виборів у громадах. Розписання виборів і голосування не відбудуться одного дня в цілому краю, а в ріжних речинцях залежно від місцевих обставин.

Дуже знаменною прикметою виборчої ординації є те, що кожний виборець голосує тільки на одну четверту частину кандидатів на радних і на одну четверту частину кандидатів на заступників. Якщо українці хотілиб провести до ради виключно тільки кандидатів зі своєї листи, то мусілиб розділити голосуючих на чотири части, доручаючи кожній частині голосувати на іншу четвертину радних і заступників.

Вже досі сказане наглядно доказує, що вибори на основі тієї ординації вимагають дуже багато підготовчої орґанізаційної праці та беззастережної солідарности і здисциплінованости серед виборців.

Тому наші провідні та відповідальні одиниці на місцях мусять дуже совісно опанувати теперь і виборчу ординацію, а крім того допильнувати всіх дуже складних формальностей при заголошуванні лист кандидатів і при голосуванні. Щоби їм, як і всім виборцям, улекшити орієнтацію в цих складних виб. справах подбало Українське Національно-Демократичне Обєднання про видання виборчого реґуляміну в обробленні голови. секретаря партії Володимира Целевича. Цей реґулямін появився в „Свободі“ (ч. 38. з дата Львів, 7-го жовтня) й окремою брошурою. Це число „Свободи“ розіслано масово до всіх повітових комітетів УНДО і воно повинно бути вже в руках заінтересованих. Брошуру можна набувати і на повітах і в Народній Канцелярії у Львові.

Нашим обовязком є тепер допильнувати виборчої акції та належно й гідно підготовити населення до самого акту виборів. Самої віри в корисний вислід виборів для нас за мало. Тут треба великої праці, бо тільки вона може нам забезпечити успіх.

Громадська самоуправа — це в нашому громадському житті велика річ. Ми не можемо лишитись без впливу на її ведення, на господарювання громадським добром і не сміємо дати себе відсунути у порядкуванні громадськими справами на дальший, або зовсім таки далекий плян. Нашим обовязком є подбати про те, щоби мати якнайбільший вплив на громадське самоврядування. І тому треба змобілізувати всі сили та всі засоби на те, щоби провести своїх кандидатів до громадських рад. Словом, треба нам допильнувати громадських виборів.

З польської преси.

Переконуюча сила нужди совітського села.

Московський кореспондент „Ґазети Польскої“ Отмар в обширній кореспонденції з половини вересня повідомляє про дуже цікаві подробиці з ділянки, яка є центральною темою усіх совітських часописів і просто підставою екзистенції цілого режіму: про доставу збіжжа до державних складвиць.

Цьогорічний плян державних достав виконано по день 28. вересня ц. р. — кажуть офіціяльні совітські дані — на 75.6 відс., себто більше, ніж на три четвертини. Це був би величезний успіх, колиб не деякі подробиці. І так — передовсім не скрізь пішло гладко зі збіркою збіжжа, — дальше: проти видачі решти „належної“ пайки збіжжа виступають якнайрішучіше селяни скрізь по всьому Союзі. „Цей спротив (читаємо в Отмара) приймає найяскравіші форми саме там, де врожай був найобильніший, а саме на західньому Сибірі, що виконав досі ледви 21.6 відс. річного пляну, і в челябінській окрузі, яка виконала несповна 40 прц.“ Совітська преса знову заговорила про „саботаж“ і почала атакувати місцеві органи влади, які через свій „гнилий лібералізм“ не видусили з селян останнього зерна. Цікаво поглянути на орієнтаційну табелю „саботуючих“ околиць:

Вороніж має аж 24 „саботуючі райони“. В деяких околицях селяни масово закопують збіжжа в землю або крадькома продають його. Партійний вороніжський комітет змобілізував і вислав на село 200 „активістів“. Така карна експедиція носить клясичну назву „соціялістичної помочі“.

Самара над Волгою масово закопує збіжжа. Ледви 10 прц. індивідуальних господарств виконало плян. У цілій низці колхозів для державної достави призначили збіжжа найгіршого сорта. В саратовській окрузі 8 районів саботує, в деяких околицях до кінця вересня не закінчили жнив.

У сталінградській окрузі (Долішня Волга) темпо достав щораз нижче. 63-ох господарів потягнули до відповідальности за затаювання збіжжа і спекуляцію. Аналогічні вістки прийшли з Ростова над Доном. 4 райони „обхоплені масовою спекуляцією“. Колхози доставляють до елеваторів перемоклу пшеницю. У 14 районах лабінської округи (Кубань) індивідуальні господарі взагалі стрималися від виконання пляну. В околицях Краснодару (де переведено кольонізацію „100-відсотково певним елементом“, а саме резервістами червоної армії) квітне спекуляція, якої місцева влада навіть не поборює. В околицях Пятигорська (північний Кавказ) селяни конспіративно молотять і мелять.

На Україні в печеніжськім районі (Харківщина) наказано вдруге „чистку“ партійного складу наслідком хліборобського саботажу, — хоча три місяці тому одна така чистка вже там відбулася. Багато комуністів, висланих на Поділлі на село, — залишилося по містах, а на село не поїхало!

У колхозах на Уралі до праці в полі виходить ок. половини мужчин, здібних до праці. В челябінській окрузі саботує 14 районів, а після ствердження „катастрофального стану“ при молотьбі — після відізду контрольних властей селяни молотять — для себе...

Отмар наводить довгу низку подібних дальших даних, зі західного Сибіру, з семіпалатинської округи, зі східно-сибірської округи з Іркутськом на чолі, з районів бурятсько-монгольської „республики“ і т. п. І наприкінці звертає увагу на найцікавішу подробицю, що спеціяльно відзначується цього року:

Підчас репресій проти селян у 1932—3 рр. сов. влада встановила по селах самостійні „політвідділи“ з найбільш надійних комуністів. Це були такі „залізо-бетонові елементи“, що члени тих політвідділів були навіть звільнені від обовязку переходити процедуру, передбачену при „чистці“ ком. партії. Тимчасом тепер усунули кількох начальників „політвідділів“ у ріжних місцевостях (у кореспонденції вони подрібно вичислені), а деяких потягнули до карної відповідальности. Мотив в усіх випадках такий сам: „поблажливість кулакам і заскорузлим елементам у колхозах“. Коли взяти під увагу що „політвідділи“ були складені з одиниць найбільш безсердечних і безоглядних, здібних до всяких звірств, — неласка, в яку вони тепер попадають, є надзвичайно характеристичним явищем. Кореспондент „Ґазети Польскої“ так це явище „делікатно“ пояснює: „...*Навіть ті люди мякнуть під впливом несповна дволітньої зустрічі з дійсністю совітського села...*“

Тимчасом „Правда“ заповідає нову хвилю репресій так проти „саботуючих“ селян, як проти надто „мягких“ льокальних властей“...

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ

— Фон Папен вернувся з ловів до Будапешту, звідкіля їде до Відня.

— В одній з копалень у провінції Фукушіма вибух газ. 26 вуглекопів убитих.

— У Дебліні закінчився страйк друкарів, який тягнувся від 1. липня ц. р. Повних три місяці Ірляндія була без часописів.

— Ген. Валле призначено начальником летунських сил Італії. Його покликали на секретаря летунства на місце ген. Бальбо який відійшов на губернатора до Триполісу.

— Американського банкира-обманця Самуіла Інсуля судить суд у Шікаґо за зловживання на 143 міліони долярів.

— В катастрофі англійського літака, який летів до Ле Бурже, згинуло 7 осіб.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. ЖОВТНЯ 1934.

І. ПРИЙМОВА.

Про музичну освіту загалу.

Зайво булоб розводитися над тим, яку важну ролю в культурній суспільности відграє мистецтво. Сміло можна сказати, що майже нема освіченої людини, якої в більшій або меншій мірі не цікавилаб література, театр, музика або пластичне мистецтво. Входять вони щораз частіше у рямці нашого щоденного життя, перестають бути предметом якогось люксусу, потребою якоїсь тільки верстви вибраних людей; навпаки — вони стають духовою потребою майже всіх інтеліґентних людей. Стають найчастіше темою у товариських розмовах, можна сказати: є наче ядром товариського життя.

В дивній, сказалаб я, незрозумілій суперечности з тою загальною потребою, з тим загальним зацікавленням є обсяг наших відомостей про мистецтво, яке нам дає наше сучасне виховання чи то шкільне, чи домашнє. Не дістаємо навіть елементарних відомостей про ті справи, з якими так часто будемо стрічатися, які нас будуть окружати, про які будемо виголошувати наші погляди. Вимок становить наука літератури; з інших ділянок мистецтва, як архітектура, різьба, малярство, маємо дуже скупі відомости. Часом тільки при науці загальної історії трапляється згадка про найбільших мистців якоїсь епохи; відомости про музику не входять уже зовсім у рямки загальної освіти.

Яке велике значіння і вплив на розвій психіки й етики людини має музика, усвідомив собі вже старовинний світ і признав музику за один з найважніших виховних чинників у молоді. Мудрці старовинного Китаю бачили в музичній конструкції відбитку космічних правил, а науку музики тісно лучили з наукою про світ, державу та людину. Погляд їх через Вавилон та Єгипет перейшов до греків. Віра греків у моральне, етичне, а навіть терапевтичне ділання музики стає підставою її виховного значіння.

Тепер, якщо хто не студіює музики в окремих фахових музичних школах, не знає про неї нічого. Неодин ходить час до часу на концерти, часом у радіо почує якийсь музичний реферат, одначе ці відомости є доривочні, невпорядковані, а часто така людина навіть виробляє собі мильний погляд. Звідси і та пропасть поміж мистцями й публикою, яка не розуміється на мистецтві. А всеж таки від тої публики залежить часто іствування мистців, залежить навіть просто рівень мистецької культури в краю. Річ ясна: де загал суспільности не має виробленого смаку, де публика смакує в тандиті, там є тандита силою факту. Хочби серед такої суспільности родились найбільші таланти, хочби найшлися одиниці, які люблять і підтримують правдиве мистецтво, то воно не може направду розвинутися, якщо не находить відгомону серед загалу. Більшість артистів або еміґрує або марнується.

Якщо хочемо піднести рівень музичної культури, то передовсім загал повинен бути музично освічений. *Популярні концерти* з пляново уложеною програмою, з добре опрацьованим та доцільним рефератом, який зазнайомить слухачів з епохою, автором, стилем та характеристикою інтерпретованих творів, можуть сповнити велику педаґоґічну ролю. Треба дуже часто навчити публику, в який спосіб слід слухати якісь твори, за чим у них слідкувати. Тоді напевно участь слухачів на концертах не буде пасивна, не буде полягати на вигідному підданню себе слуховим враженням, що вкінці втомить, бо й довга бездіяльність думки також веде до втоми. Але навпаки: слухач мусітиме працювати розумом та увагою. Буде слідкувати за думкою автора та за засобами, якими автор послуговується.

Реферат запізнасть зі *стилем*. Почуття стилю — це одна з найважніших прикмет, які мусить мати як інтерпретатор, щоб як слід віддати твір, так і слухач, щоб міг оцінити й відріжнити добре виконання від злого. Інакше грають Баха, як Моцарта або Бетовена, інакше романтиків, як Дебісія, а вже зовсім окремий підхід є до Прокофієва. Інакше співають арію Ваґнера, як т. зв. Arie Antique з XVII. чи XVIII. в. І тут є патос і там, але вони основно ріжняться між собою. Кожний автор має свій стиль, свою мову, яку слід зберігати.

На окремій знову площині стоїть народня пісня. Здавалосяб, нічого лекшого, як заспівати народню пісеньку. А тимчасом заспівати її добре — тяжко. Тут інтерпретатор мусить знати психіку народу. Тому то й народня пісня є така цікава, бо в ній безпосередньо відбиваються почування, якими дотичний нарід реагує на життєві прояви.

Дальше референт може познайомити публику у приступний та зрозумілий спосіб і з інструментальною чи вокальною технікою. Часто невсвідомленим слухачам імпонує скоре перебирання пальцями на інструменті, або дуже голосне співання. Одно і друге належить до найлекших. Дуже часто тяжкі технічні проблеми є саме мало ефектовні. Але на це треба звернути увагу та навчити публику слухати. Артисти мусять собі публику виховати і напевно праця їх принесе користь і одній і другій стороні.

Саме таку педаґоґічну працю для ширших кругів нашого громадянства у Львові та на провінції повинен взяти на себе недавно заснований „Союз українських професійних музик“ у Львові. Наші артисти виконавці та музики теоретики мають напевно багато доброї волі, щоб дати публиці кілька направду корисних та гарних годин. Але треба ще, щоб і публика [illegible] пішла назустріч.

Другий міжнародній зїзд славянських фільольогів.

Статут зїздів славянських фільольогів, що його принято в Празі 1929 р., визначає такі зїзди що пять років при чому кожний із них повинен відбутися в котромусь місті одної зі сучасних славянських держав. Тоді й визначено за осідок найближчого зїзду — одне з міст Польщі. Організаційний зїздовий комітет, що його склали польські фільольоги славянські, спинився на Варшаві та Кракові і звязав зїзд із століттям появи Міцкевичевого „Пана Тадеуша" (1834). Тимто, коли перший міжнародній зїзд славянських фільольогів відбувався під знаком пошанування памяти патріярха славяніства, чеха Йозефа Добровського, що помер 1829 р., так другий присвятив велику частину своїх праць — Міцкевичеві Значіння польського поета для польського народу й його вплив на славян і неславянські країни — розбирали на двох окремих засіданнях історично-літературної секції зїзду (25. та 27. вересня) в Варшаві. Крім низки викладів (12), на цю тему, сполучених із дискусіями, відбулося в честь Міцкевича пленарне святочне засідання зїзду в Кракові — вже без дискусій (29. вересня ц. р.), характеру більш інформаційного (Міцкевич у чехів, у сербо-хорватів та словінців, в Італії, Польща й Росія в концепції Міцкевича).

Організаційний комітет — президія: професори Й. Розвадовський, С. Слонський, В. Дорошевський, С. Шобер — підготовляв Зїзд уже більш ніж від року. Змісти рефератів від якого місяця були вже в руках учасників, докладну друковану програму Зїзду дістали всі на місці. Зїздові праці йшли в чотирьох окремих секціях: лінгвістичній, історично-літературній, культурно-історичній (сюди входила етноґрафія й археольоґія) та дидактичній. Виклади з дискусіями відбувалися то на засіданнях поодиноких секцій, що знову відповідно до змісту реферату, поділялися на окремі відділи (методольоґічні питання, порівняне славянське мово- чи літературознавство, поодинокі славянські мови й літератури, славянська етноґрафія, археольоґія й т. д.) — то на пленарних засіданнях поодиноких секцій, де порушувано загальні питання. Ці останні засідання були зорганізовані так, що кожний член Зїзду міг у них брати участь, без огляду на те, до котрої секції зголосився. Виклади в поодиноких секціях відбувалися рівночасно.

Усіх рефератів на Зїзд зголошено — 225. Ясна річ, що коли Зїздові праці розтягнуто на чотири (з краківським засіданням — на пять) днів, то на кожний реферат могло припасти не багато часу. Організаційний комітет передбачував на доповідь із дискусією — пів години, алеж виміряти докладно час на відчит важко, до того як і не кожний реферат можна в той час убгати, бож часто й дискусія, коли справа цікава й нова, мусить затягнутися. Не диво, всі засідання затягалися поза визначений час, і тим, що читали останніми, доводилося через запізнену пору свій реферат чи скорочувати, чи просто вдоволятися найважнішими думками з нього та й дискусія бувала коротша. Тай узагалі програму викладів можна було виповнити тільки тому, що багато рефератів відпало — не поприїзджали референти...

Почався Зїзд у неділю, дня 23. вересня у великій авлі варшавської політехніки (тут відбувалися й усі виклади). Після формального відкриття Зїзду головою організаційного комітету, проф. Розвадовським і промов заступника міністерства освіти та представника м. Варшави про праці Зїзду й його завдання говорив голова празького Зїзду, професор М. Мурко. Організатори Зїзду дуже зручно оминули конфлікт, який зарисувався був на празькому Зїзді у звязку з привитаннями Зїзду від представників поодиноких націй і держав. В 1929 р. допущено до голосу лужичанина, хоч українець дістав голос тільки від Наукового Товариства ім. Шевченка, проти чого запротестували були знов російські еміґранти, які голосу не дістали. Всіх східніх славян репрезентував офіціяльно представник славістики СССР, проф. Сакулін. Узагалі на Зїзди славянської науки вдерся принцип державний, не національний, і з цього погляду українці все зазнають кривди. На варшавському Зїзді не було привитальних промов ні від поодиноких держав, ні від поодиноких націй. Проф. Мурко витав Зїзд від представників усіх наукових установ усіх держав і націй — таким чином із цього погляду не було ніяких неприємностей. Алеж коли виринула справа організації викладів на майбутньому зїзді (внесення проф. Пражака з Праги), щоб поодинокі питання приготовити та передискутувати заздалегідь до Зїзду, тоді не буде великої розбіжности в думках і думки не будуть повторюватися — складати комісії для провіру таких викладів мають представники поодиноких держав, не — націй...

Тільки ж із признанням піднести годиться, що українцям на другому міжнародньому Зїзді не довелося відчути того, що міг би був відчути дехто з нас у 1929. р. у Празі — нерівномірного трактування нас у порівнанні з іншими славянами, через що майже всі українські учасники зїзду не брали участи у товариських сходинах, що їх тоді влаштував був організаційний комітет зїзду (повну рівноправність відчули українці щойно у Братиславі, де про них не „забували", а то у Празі та Берні часто так бувало!). Учасники зїзду українці почували себе скрізь рівноправними членами Зїзду. Українці брали участь у працях секцій, їх визначували на голов засідань (Ф. Колесса, В. Щербаківський, В. Сімович), в почесні члени комітету вибрано акад. Ст. Смаль-Стоцького, українці брали участь у делеґаціях, у почесній президії на відкритті зїзду засідав українець (проф. Лотоцький), делеґат Наукового Товариства ім. Шевченка (д-р Я. Гординський) сидів за почесним столом на бенкеті, що його влаштовував організаційний комітет і т. д.

(Далі буде.)

Бюрократична вдача і манія „дістатися в пани".

Кілька уваг у дискусії на тему розбудови українського промислу.

II.

Прийнялася у нас думка, що за ремесло можуть братися лише хлопці, які своїми духовими здібностями не годяться до ґімназії, іншими словами, що стати ремісником чи купцем — це „дизгонор" і для даної одиниці і всієї її рідні. Тимчасом у нас повинно залунати гасло: Хай на практику, до терміну чи до промислової школи йдуть не самі тільки „тумани вісімнацяті", для яких нема місця в ґімназії, але хай туди вступають саме розвинені, інтеліґентні діти.

Так як колись амбіцією кожного патріота було післати зі свого села чи містечка найбільше дітей до ґімназії, так нині хай такою амбіцією і національним обовязком буде спрямувати як найбільше молоді до промислових шкіл, а в крайнім випадку до практики, до т. зв. терміну.

Хай не повториться у нас більше те, що сталося з фондацією пок. о. Любовича з Острова к. Тернополя, який кілька тисяч корон зложив на стипендії для ремісничої молоді і всі гроші здевалюувались, але до терміну не пішов ні один зі селянських синів, парохіян розумного патріота-фондатора.

Тепер широко розписуємось про здобуття фондів на створення нашого промислу, на заложення наших фабрик. Думаємо їх дістати від наших багатирів в краю та на еміґрації в Америці, від нашого загалу.

В минулому році счинилася в нашому кооперативному світі правдива буря з приводу справи роздобуття грошей на приватні чи кооперативні фабрики. А вислід такий, що ні приватних ні кооперативних фабрик у нас не основують, бо ні на одні, ні на другі наші патріотичні крезуси, ні наша „свідома маса" не дають грошей. До речі, не дають тому, бо не довіряють а то й не розуміють промислу, і то не його ваги, потреби та значіння для нашого народу, але не розуміють самої техніки, не знають так мовити душі, істоти промислу, яка для них зовсім чужа.

Що й говорити, нам треба ще впоювати в нашу інтеліґентну молодь пошану до фізичної і то постійної праці. Нехай студент університету, син нашого 6-тиморгового селянина не стидається йти косити чи вязати, або колати бараболі, нехай наш абітурієнт семинаря не стидається в „Нар. Торговлі" позамітати склеп чи вимити бочку, нехай наш д-р прав, який відбув практику та має т. зв. визвільний лист з промислового фаху не летить на отворення адвокатської канцелярії, бо їх і без нього є багато, але нехай краще веде промислове підприємство, якого вчився і на якому розуміється певне не гірше, як на адвокатських параграфах! Чи пошани фізичної праці має вчити нашу патріотичну молодь аж Береза Картуська, чи не можемо ми вчитись патріотизму он хочби від жидівських халюків? Не самі гроші, не тільки капітали творять фабрики, але ті „імпондерабілія", яких нам ще бракує.

Неодин з американських фабрикантів-міліярдерів дійшов до шпилю карієри простою фізичною працею. А й у нас „Дністер" повстав не тільки зі 100.000 корон, зложених патріотами, але його угрунтувала важка каторжна праця пок. Кулачковського та його робітників. У тій самовідреченій праці змарнувалася не одна одиниця, але діло його — „Дністер" — стоїть.

А „Народна Торговля", друга велика наша інституція, як творилась? Чи її основники пок. о. Дудкевич, інж. В. Нагірний, А. Ничай, чи вони самі не тільки не замітали склепу, не стояли за лядою при вазі, але чи на своїх плечах не зносили з возів скрині?!

Я сам тямлю, як кілька літ тому у Львові, у склепі „Маслосоюзу" д-р Д. і п. Л. не стидались зносити з авт скрині до пивниць. А робили це без реклями, тихо, скромно, сплачували не тільки національний довг, але й громадянський обовязок. „Апотеоза праці", скажуть молоді, читаючі ці рядки, „нехтування капіталом у соціяліста", засміються старші. Ні одно, ні друге. Не ставлю на котурни святости самої тільки фізичної праці, не помітую капіталом.

Обовязок праці для кожної свідомої одиниці нашого народу диктує нам нинішній історичний момент і на нього, як громадянин, звертаю тепер увагу нашій молоді.

Якіб не були форми нашого виробництва, приватні чи кооперативні, без тої фізичної праці нам не обійтись. Працею, важким трудом здвигнув д-р Чумак кооперативу „Будучність" і її фабрику папероців „Калина". важкою пра-

Велика крадіж вибухових матеріялів.

НЮ ЙОРК, 3. 10. ПАТ. У Бріджпорт стейту Конектікет повстав переполох внаслідок великої крадіжі 200 фунтів нітрогліцерини в складах муніції в Ремінгтов. Польноль є дві тисячі разів сильніший від пороху. Вкрадена кількість вибухового матеріялу вистарчає щоби висадити цілі дільниці міста. Серед 40 тисяч мешканців Бріджпорту повстав переполох. Поліція взивала в радіо і в пресі, щоби звернули вкрадені вибухові матеріяли, але даремно. Часописи пишуть, що польноль вибухає від найменшого поруху і його не можна перевозити ні залізницею ні самоходами.

цею стояли Зубик, Борис, стоять нині М. Стефанівський, Галібей, Карпяк, Преторіюс та інші. Не самі тільки гроші, не директорські місця чи платні, але праця видвигнула їх на верх.

Знаючи наші відносини смію твердити, що пр. фабрику рільничих машин найлекше в нас створити злукою фірм „Преторіюс-М. Стефанівський - Ів. Глинчак", що деревним промислом краще занятись нашим столярам та будівничим, що текстильний наш промисл можуть створити наші еміґранти робітники, які працюють в текстильній індустрії в Америці та які крім долярів мають певне й фаховий вишкіл. Може краще крім підмог для старого краю — хай дадуть вони нам створені ними на нашій землі фабричні підприємства.

За українську цукроварню повинні взятись не тільки наші фінансові інституції та кооперативи, але самі плянтатори буряка — селяни, які з неї малиб повний і найбільший дохід. Безробітні селяни можуть дати свою працю, плянтатори бурак, громади камінь чи дерево, фінансові інституції та кооперативні й американські потентати гроші і машини. Все у формі уділів, зачету на дохід з виробленого цукру і т. д., але вже тепер треба вислати молодь на науку цукроварства.

Промисловий український банк повстане й розвинеться у нас аж тоді, коли будуть у нас фабричні, промислові підприємства, які дадуть довіря чи гарантію вкладчикам та акціонарам.

Але того довіря не можуть нам дати підприємства, ведені нефахівцями. Історія кооперативної лекарні в Тернополі доказує, що дипльомований інженір не мусить ще бути добрим пекарем, а без такого фаховця ніяка пекарня не обійдеться.

А чи давні „Відбудова", „Полотно" і ін. не впали через брак простих фахівців, хоча мали людей з директорськими амбіціями чи фабрикантськими жестами?

Підносячи в характері дискусії ці завваги, не вдаряю в струну самого патріотизму, не малюю широких перспектив розвитку та експанзії нашого промислу, бо це зрозуміле само собою.

Хочу тільки, щоби ми на цьому полі зірвали з нашою інерцією, зі страшною байдужністю, з якою наш загал відноситься до цієї справи.

Вважаю, що справа ця повинна станути цілою своєю вагою на черзі дня не тільки у нашій пресі, кооперативах, фінансових інституціях, промислових школах. Нею мусять зацікавитися в першій мірі організації тих, що нині вже працюють на цьому полі. „Міщанські Браццтва" та Тов. „Зоря" по містах, які обєднують наших промисловців, повинні перевести дискусії, анкети, зібрати матеріял з місць про потреби, недомагання, болячки та вигляди поодиноких галузей промислу, про можливості їх оснування, фонди, про відношення наших кооперативів до українських виробів (продаж чужих, коли є свої), статистику поодиноких галузей промислу даної округи і т. д. Натомість на підприємці, власники промислових заведень чи варстатів, повинні подати нам поміщення свого фаху чи бранжі, статистику, а навіть історію, а то й біографію свою та діячів даного фаху.

Саме надходять осінь та зима, найвідповідніший час до такої роботи та нарад. Зібраний матеріял послужить не тільки в дальшій дискусії, але й віддасть неоцінені прислуги у практичній праці, у творенні нашого промислу, в будові українського промислу.

Антін Чернецький.

Один спосіб боротьби за власність на Поділлі.

Під увагу компетентним чинникам.

Село **Березовиця Мала**, збараського повіту, є селом з мішаним населенням. Українці мають там свою церкву, яка належить до парохії Іванчани. Побіч церкви є малий кусник ґрунту, на якому стояла звичайна хата, звана в селі „дяківкою". Згадана дяківка від найдавніших літ була в посіданні церкви, церква уважала себе й уважає власницею згаданої „дяківки".

Коли в минулому році переводили в Березовиці поміри, то виявилося, що чомусь ґрунтець, на якім стояла „дяківка", вписаний на якусь школу людову, якої в часах, коли вже „дяківка" істнувала, в селі не було і ніхто про неї не чував. Тоді ті, яким на тім залежить, подбали про те, щоб староство „дяківку" запечатало.

Внаслідок цього церква в Березовиці заскаржила школу і державний скарб про признання права власности до згаданого ґрунту і процес цей мабуть уже кінчається.

Тимчасом сталася чудасія. Одної ночі біля „дяківки" зявилось кілька десятків людей, які з гуркотом і гамором завалили хату так, що лишилася по „дяківці" тільки гола площа, а свої, хоч чули цей гамір, боялися виходити з хат, щоб не стрінутись з небезпекою бути побитими згаданими типами.

І сталася ще одна чудасія, бо справників цього знищення не викрито...

На місці, де стояла „дяківка", виложили з камінців польський державний герб. Хто і на що це зробив, хіба не тяжко догадатись. Герб цей хтось у ночі зневажив. Під замітом зневаження гербу арештовано двох парубків і справа вже є в суді.

Ми не беремося покищо розсуджувати, чи зневаження цього гербу є випливом підступу чи провокації. І хоч такий спосіб ми все осуджуємо таксамо, як осудилиб ми поляка, що зневажив би нам наш герб, то не можемо не висказатись в одному:

Чи є вказаним уживати державного гербу на те, щоб рішити про право власности річи, яка можливо буде належати кому іншому? І коли до того річ та не була ніколи в посіданні нікого іншого, як церкви? Невже це має бути тим доконаним фактом, який має позбавити евент. церкву її права? І чи той, хто це зробив, має право розпоряджатись державним гербом по своїй уподобі, не дивлячись на те, чи це не нарушує припадково престіжу цього гербу?

А ми знаємо, що вчинок цей, що стався з приватної ініціятиви, не найшов і не находить похвали навіть таки серед самих місцевих поляків.

Можеб так п. воєвода вглянув у цю справу та прийняв відповідні заходи, щоб люди до цього покликані не попереджали фактів і не брались вирішувати справ, які одиноко може вирішити і вирішить суд.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. ЖОВТНЯ 1934.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК. 2)

Тло Федьковичевої доби.

Роля Вагилевича. — Приїзд Куліша до Львова. — Дідицький вагається. — Перші голоси про Шевченка. — Захоплення Федьковича.

Мабуть прочував Шашкевич долю народнього слова, коли писав свою „Веснівку". Вагилевич, що фактично не мав поетичного хисту, але міг бути вченим, якби не матеріяльні обставини, умер в нужді. Про нього каже Франко, що це була людина здібна, але нещаслива. Головацький уже від 1849 р. пішов шляхом на Москву і став злим ґенієм рідного краю. У практичному житті була у нього засада: де не можеш перескочити, там підлізь... Себто: всѣмъся быхъ, да всяческая приобрящу... Цей тип викликав пізніше формальну мандрівку галицької інтелігенції по московське руно... (Подорож Лебединцева до Львова і його звязок з Головацьким і Дідицьким, що стали аґентами Росії й деморалізували інтеліґенцію).

До гурту ще станули навіть більш надійні, як Устіянович і Могильницький. Це кубло виляглo вбивчу отруту, яка й досі ще діле... Головнеж, коли подумати, які наслідки цієї деморалізації були в початках 1914 р., та як дорого довелося народові платити за відступство своєї власної інтеліґенції! Ця каста людей, що до простолюдця й його мови мала тільки погорду, мусіла зчасом закостеніти. Безідейність, грубий матеріялізм, а вкінці звичайне „путешествіе" за милостинею характеризує особливо Івана Наумовича (Реб Хаїм), що як каже Франко: було щось жидівське в його гнучкій, елястичній та не глибокій натурі: він усе любив бути там, де більшість, де сила, де власть...

Все-ж таки друга половина 50. рр. віщувала пробудження здорового духового життя. 1858. прибуває перший раз до Львова П. Куліш. Він розвів пляни широких зносин, задумав працю, яку вів у 50-тих рр. у Петербурзі. Хоч і злих дорадників зустрів Куліш в особах Головацького та Зубрицького — але важне те, що тоді зявилися книжки у чистій мові Наддніпрянської України, головно: „Чорна рада" та „Народні оповідання Вовчка". Це була для тих, що хиталися, криниця життя й велика нова свідомість, що правда по боці тих, які хотять народньої мови. І народовці відчули, що вони переможуть, бо за Збручем не московська, але українська мова.

1860 року станув на чолі літературного руху згаданий Богдан Дідицький, який, якто кажуть, не знав на яку стати. Був він пропаґатором якоїсь панської мови для тієї окремої „касти", що звалась інтеліґенцією. Про нього каже Т. Ревакович: „Задушевною мрією Б. Дідицького було: зіллятн австрійську українську літературну мову з московською. Се я чув із уст самого Богдана Дідицького, до котрого прийшов був у перших днях вересня 1862 р. у редакцію „Слова". Але давав він у „Слові" місце народній мові, а в 15. числі з 1861 р. помістив некрольоґ по смерти Шевченка. Того самого року в 49. числі стаття Вол. Бернатовича викликала велике зацікавлення особою Шевченка. Деякі поезії Шевченка були вже в Галичині в відписах, але про автора мало хто що знав. Всеж таки підчеркає Верхратський, що ці поезії та твори ін. укр. письменників вплинули на розвій „руської бесіди". — „Руське слово звучало межи інтеліґенцією щораз частіше!" Може більше вже знали в Галичині про Шевченка, коли в невеличкій книжечці „Сонное видѣнье", що її написав М. В. Р. (Львів 1862 типом Ставроп. Інст.) появилася між іншими стаття: „Где що про оукраинского співака Тараса Григоровича Шевченка" (стр. 97—106). За нею йде вірш О. Конисського: „На смерть Тараса Г-а Шевченка" з датою: В Полтавѣ 28. II. 1861. стр. 106—108.

Біографію Тараса взяли з „Народнього „Чтенія" кн.Оболонського. Її міг був дістати від галичан Федькович, який 1862 р. був при війську в Семигороді. (1863 року зявилася в календарі „Перемишлянин" стаття: „Дещо про Музу Шевченкову").

Скоро появилися в Галичині твори Шевченка, почали творитись „Громади", яких душею став теольоґ Данило Танячкевич (1861—1864), один з найщиріших друзів Федьковича. Коли згадаємо про приїзд Куліша та про книжки, які в Галичину привіз пізніше Димет, то вже ясно нам буде, що впливи Наддніпрянщини були тут рішаючі. Про це вже дає нам цікавий доказ Шашкевич у листі до Козловського з 1842 року, при пересилці Гребінчиної Ластівки.

Порівняймо тон цього листа з листами Федьковича — побачимо безтямне захоплення й радість в одного і другого — хоча ції між ними розмежовує довгий час двацяти літ!

Шашкевич пише до Козловського: „Ріднесенькі любезненькі! Несе ся воздухами до Вас, мої миленькії, шпарка Ластівка. Ой ластівкаж то ластівка! такої ще ніхто з роду не бачив, бо це то що, що гарно висьпівує та щебече та так то мов примовляє, а то ще і на зиму не ховает ся і все снує ся і все літає і все висьпівує, то забудеш і біду і горе і смуток і журбу і здає ся тобі, що завсіда весна". А Федькович до Горбаля на Вознесення 1862 року:

„Ševčenjko, batjko naš Ševčenjko! — uže ni slovo same je take čudotvorne, šo ničo ny treba, lyš ho rečy, a b y l i t e t a č k i n a š i u z u r p a t y, šo hej toty rapavi žieby po Haličyni sehodne krikajut, tuda pozalizaly, de im Boh sudyv buty: u boloto. Ševčenjko, soloviju! chto sribernoho tvoho holosočku raz čuv, čy može toho žiebynnoho krikotu dožydaty? —

Marusia, Marusenjka — Božečku mylyj, koby my ny sorom, to bihme bym šče raz splakaly. Kiljko liuby, kiljko poeziji!... O ny daj Bože takych knyžok bohato, tažе čolovik mih by z tuhy za tiljkov krasov oduritv abo i zahynuty. *)

(Докінчення буде)

На трівогу!

(З приводу ліцитації народнього майна.)

Дня 18. жовтня п. р. має відбутися **ліцитація фільварків Народнього Дому Білка-Костенів.** Ліцитацію веде на домагання Товариства Кредитового Земського у Львові нотар Навроцький.

Оба фільварки мають 1.200 моргів, з того 470 моргів ліса і 450 моргів орного поля. Позичка Т-ва Кредитового Земського у Львові є 31.530 ам. дол., а весь маєток оцінений на 925.000 зол.

На основі статутів тогож Т-ва Кред. ціна викликана — це ціна оціночна, нижче якої маєток проданий не буде. Але по закону з дня 24. VI. 1927 р. про екзекуції, якщо на першім терміні не буде ліцитантів, то Товариству Кред. З. прислуговує право обняти власність такого маєтку за інтабульований довг. Значить: Т-во Крел. З. може той маєток, вартости одного **міліона зол.** набути за суму 31.530 ам. дол., себто за суму 160.000 зол. Очевидно — ліцитантів не буде і Т-во Кред. З. набуде той маєток за таку дрібну суму.

Банки, що мають право користати з повищого права, основали спеціяльний банк, котрий набуті в такий спосіб маєтки парцелює, сплачує довги, а потім ділиться зиском з банком, котрий йому такий інтерес передав до реалізування. Треба побоюватися, що і маєток Народнього Дому Білку-Костенів стріне така доля і він перейде самозрозуміло в польські руки, а наше селянство не набуде ані морга ґрунту, котрий будуть продавати дуже дешево.

По 9. листопада п. р. відбудеться **ліцитація кольосального дому при вул. Курковій ч. 14,** власність Народнього Дому, де міститься бурса на 60 учеників, величезна бібліотека, все звіритий музей Н. Д., пансіон для дівчат та „общежитіе“ для студентів високих шкіл. Друга половина є чиншева. Ліцитацію веде Банк Господарства Краєвого, львівський відділ, в цілі стягнення свого довгу в сумі 150.000 зол., крім того на реальности тяжить довг Комунальної Каси Ощадности у Львові на суму 36.000 ам. дол. Камениця оцінена на 560.000 зол., але ціну знижено на 30 прц. з уваги на кризу.

Ціна викличана 310.000 зол. Якщо на першім терміні ніхто такої суми не дасть, то відбудеться другий термін, де викличною ціною буде тільки сума 276.000 зол. і за ту ціну можна буде набути ту величезну пятиповерхову камяницю.

І так народній маєток, вартости півтора міліона зол. може бути проданий за суму 400.000 зол.

Слід додати, що від обох позичок, затягнених в 1930 і 1931 роках, не заплатила управа Народнього Дому ані одної рати...

Наша суспільність повинна доложити всіх старань, щоб той маєток для нас не пропав. Правда, було у нас багато крику в справі Народнього Дому, але на крику й скінчилося. Існують аж два комітети для ратування Народнього Дому: один „русскій“, котрого головою є п. Третяк, б. сеніор Ставропигії, одначе відколи він перестав бути сеніором Ставропигії, відтоді нічого не зроблено в справі Народнього Дому; другий український комітет під проводом д-ра Костя Левицького, одначе він також поза висиланням депутацій до воєводи в останніх часах не давав про себе чути.

Чи не вдаритиб нам на трівогу? Чи не порушитиб усе громадянство, наші банки, товариства, а навіть приватних капіталістів, щоб спасти народнє добро?

Нехай це розважать усі, що можуть ділу допомогти.

Український народе! Памятай, що від Тебе залежить національна свідомість наших братів на далекому Сході і Заході, тому шли датки і дарові книжки на адресу Т-ва „Просвіта у Львові.

Охорона національних меншин у всесвітній історії.

У звязку з кампанією довкола проблеми міжнародньої і внутрішньо-державної охорони національних меншин, що її розпутала несподівана заява мін. Бека, не від речі подати нарис історії охорони меншин, який находимо у книжці д-ра Владислава Залеського п. н. „Міжнародня охорона меншин“, Інст. Нац. Дослідів, Варшава 1932.

Проблема меншин повстала на тлі розбіжности змагань, завдань і цілей держави і народу. Розвій тої проблеми історично представлявся коротко так:

ОХОРОНА ВІРОІСПОВІДАНЬ МЕНШИН.

Для пізнання правних джерел охорони меншин треба сягнути до трактатів, які закінчили період 30-літньої війни. Устійнена тоді засада у договорах у Мінстері й Оснабрік: „куюс реґіо еюс релігіо“ була у практиці змінена при передачі територій: у текстах наслідних трактатів найшлися ґарантії для населення, яке мало іншу релігію, як володар території, що займав даний простір. Договір давав тому населенню змогу зберігти своє віроісповідання. У наслідку під пануванням одного володаря найшлися підданi, що були визнавцями його релігії, а також такі, які визнавали іншу релігію, хоронену договором. В той спосіб повстало поняття віроісповідної меншини в нинішній термінольоґії. Це факт дуже важливий тому, що охорона віроісповідних меншин дала початок пізнішій проблємі національних меншин.

ЦІКАВІ ДОГОВОРИ.

Договірна охорона віроісповідних меншин розвивалися від того часу у двох періодах, а саме: між християнськими державами і щодо нехристіянських держав. До першої ґрупи належать договори:

1) В Оліві в 1660 році (Карло XI., Ян Казимир і вел. пруський князь), що запевняв релігійну свободу мешканцям Пруського Помора і Польської Ліфляндії, котрі то краї перейшли до Швеції (католики й євангелики); 2) у Німвеґен в 1678 р. (Людвик XIV. і Голяндія) для католиків у місті Маастріхт, яке прилучено до Голяндії; 3) у Рисвіґу в 1697 р. між тими самими державами у користь голяндців, які підчас французької окупації перейшли на католицизм; 4) у Бреславі в 1742 р. між Прусами й Австрією у користь католиків на Шлеську, що його Австрія відступила Прусам; 5) у **Варшаві в 1773 році у користь греко-католиків, які у першому поділі Польщі перейшли до Австрії,** і в користь римо-католиків що замешкували простори, забрані Прусією і Росією.

Рік 1814 — Віденський Конґрес — приносить дальшу договірну охорону віроісповідних меншин для бельгійських католиків протестантської Голяндії і для католиків Сабавдії (Савої), прилучених до Женевської Республики. Той останній договір постільки характеристичний, що 11. ст. IV. протоколу з 29. березня 1815. р. давала королеві Сардинії право інтервеніювати у користь католиків відступленого краю. У 1822 р. король Сардинії використав признане йому право інтервенції у користь католиків, виступаючи проти подружого права, признаного як протикатолицьке та проголошеного женевським урядом.

ХРИСТІЯНСЬКИЙ І НЕХРИСТІЯНСЬКИЙ СВІТ.

Колиж мова йде про розвязування проблеми релігійних меншин у взаєминах між християнськими і нехристіянськими державами, то воно мало значіння аж до найновіших часів, бо, як відомо, нехристіянські держави не враховані до родини цивілізованих держав.

Перші права признав Гарун Аль Рашид підданим Карла Великого. Після інвазії турків до Европи, щоби запевнити свободу християнським віроісповіданням, прийшло між Францією і Туреччиною в рр. від 1535 до 1740 до низки умов, при чому слід тямити, що капітуляційні умови не запевнювали охорони християнським підданим султана, лише тим християнам, які віддагалися під опіку короля Франції. Капітуляційні умови з Австрією, Польщею і Венецією розтягали охорону (головно карловицький договір з 1699) на всіх християн у Туреччині і то, як нпр. з Австрією, з правом інтервенції у Високої Порти

Справжню договірну охорону меншин у нехристиянських державах приносять т. зв. нерівні договори, які майже всі держави Европи і Злучені Держави Америки заключили з Китаєм, починаючи від договору з Францією у Тієнтсіні 27. VI. 1858, даючи охорону китайським громадянам-християнам.

Охорону православних у Туреччині запевнили російсько-турецькі договори у Кучук-Кайнарджі в 1774 р. та Адрянополі в 1829 р. Претенсії Росії у тій ділянці довели до Кримської війни.

БАЛКАНСЬКІ ДЕРЖАВИ.

Льондонська конференція в 1830 р., приймаючи Грецію до европейської рідні народів зобовязала її до повної законної і фактичної рівноправности ріжно-віроісповідних громадян. Роки 1858 до 1878 були виповнені інтервенціями европейських держав у Туреччині, хоча на Паризькому Конґресі у 1856 р. проголошено засаду не

втручуватися европейським державам до турецьких справ, засада яку викликали суперечні інтереси в Туреччині — Франції і Англії з одного боку та Росії з другого.

Коли Горчаков викликав у Сербії і Чорногорі повстання проти Туреччини, після скінчення російсько-турецької війни, закінченої трактатом у Ст. Стефано, Берлінський Конгрес у 1878 р. ставить охорону релігійної свободи і рівноправности в найширшій площині для всіх підданих султана, віддаючи гарантію тієї рівноправности в руки цілого цивілізованого світа. Подібні зобовязання наложено на новозасновані держави Болгарії, Чорногори, Сербії і Румунії при їх признаванні.

Рік 1881 приносить у протоколі конференції у Константинополі охорону положення мусулман на просторах, відступлених Греції.

ПОВСТАННЯ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

— У повищому нарисі промовчані конституційні постанови окремих держав, м. і. постанова про рівноправність усіх національностей у 19. ст. австр. конституції з 1867 і 44 ст. угорської конституції. Так само до окремої категорії належить розвиток жидівської проблеми. З повищого нарису видно, в який спосіб охорона віроісповідних меншин вплинула на повстання проблем інших меншин. XIX і початки XX ст. вплинули дуже сильно на розвиток національної ідеї, висуваючи на перший плян признання і охорону культурних, політичних і ін. прав національних меншин та засаду самоозначення. Суперечність між ідеями, які проголосила французька революція, та всевладою держави, які кріваво боронила монархія,— вкрівняло життя.

На чоло меншиневих проблем висуваються у XIX ст. питання польське, вірменське і болгарське. Доля і спосіб розвязування національних проблем царської Росії загально відомі. Австрія, яка на ділі не мала більшости, шукала розвязки меншиневої проблеми у девізі габсбурського дому „дівіде ет імпера"...

ГАСЛА ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ.

Підчас великої війни 30. грудня 1916 р. союзні держави проголосили як засадничу умову мира — признати національний принцип і незалежне існування малих держав. Приходять відомі заяви: льорда Асквіта з 27. IX. 1917 і 11. XI. 1918, Ґрея, Льойда Джорджа з 5. I. 1918 і вкінці заява Вільсона з 8. I. 1918 зі славними 14 точками. Нотами з 12. і 27. жовтня 1918 р. Німеччина і Австрія прийняли засаду національности і самоозначення як умову будучого мира.

Який-же був практичний ефект доктрини Вільсона?

Японія найбільшим ворогом Злучених Держав.

Сензаційна заява. — Розбудова летунства Злучених Держав.

ВАШИНҐТОН, з. 10. ПАТ В комісії для справ летунства ґен. Мічель сказав, що переконання військових кол, наче би повітряні сили Злучених Держав могли побороти летунські сили кожної держави, нічим необосновані. Також не умотивовані нічим заяви, виголошені в морській комісії, наче би Злучені Держави найбільше фабрикували моторів до літаків. На думку ґенерала осяги Злучених Держав у тій ділянці можуть бути немов забавкою для дітей.

ТОКІО, з. 10. ПАТ. Заява ґен. Мічеля, що Японія є найбільшим ворогом Злучених Держав та його домагання до уряду — розбудовувати летунство, щоби приготовитися до боротьби з Японією, вважають у Токіо мотивом горячкових повітряних зброєнь Америки. В імені японського уряду японський амбасадор у Вашинґтоні зверне увагу, що подібні заяви не матимуть додатнього впливу на взаємини між Японією і Злученими Державами. Тому, що ґен. Мічель склав свою заяву напередодні скликання морської конференції, Злучені Держави виявили таким чином своє вороже становище до проєкту Японії збільшити свої повітряні і морські сили

Арештування спільника Гавптмана.

НЮ ЙОРК, з. 10. ПАТ. Преса повідомляє, що поліція арештувала спільника Гавптмана, якого переслухували 36 годин. Спільник признався, що брав участь у вбивстві синка полк. Ліндберґа. Зізнав, що він держав драбину, по якій Гавптман вліз до помешкання Ліндберґа. Коли Гавптман виніс синка, рішили його вбити, а тіло поховати недалеко Монтрос. Арештований спільник признався, що одержав частину грошей від Гавптмана.

Найшли чоловіка, що взяв від Ліндберґа 50.000 долярів.

В Бранксі, в північній частині Ню Йорку при 222-гій вулиці, арештували Бруна Ріхарда Гавптмана, котрий взяв від Ліндберґа 50.000 долярів у 1932 році, як викуп за синка Ліндберґів. Він тоді передав був через посередника „Джефі" суконку схопленої дитини Ліндберґів як доказ, що в нього є дитина, з тим, що має віддати дитину живою. Одначе він дитини батькам не доручив. Пізніше в ліску найшли тільки кости маленького Ліндберґа, що там помер покинутий або вбитий.

Гавптман попався в руки поліції через 10-долярові „золоті цертифікати", які міняв, платячи за ґазоліну. Власник ґазолінової стації сказав до Гавптмана:

— Таких „золотих цертифікатів" тепер нема!

— О, я маю їх сотки! — відповів на це Бруно Гавптман.

Тоді власник стації на „золотім цертифікаті" записав число на автомобілі і повідомив про це поліцію, а банк поінформував поліцію, що є банкнот з грошей, що їх заплатив Ліндберґ.

Тоді поліція стала слідити Гавптмана. Слідила три тижні, щоб викрити, чи він не має спільників. Але коли не було сліду ніяких спільників, арештували самого Гавптмана.

Перешукали його хату, а відтак гараж, і найшли на полиці у бляшанці 1000 дол. [illegible] долібкою і в стіні 13.750 дол. Суму 25.000 [illegible] стував у якогось брокера. Значить, витратив усього понад 6.000 долярів.

Гавптман — це нелеґальний еміґрант з Німеччини, де сидів три роки в тюрмі за [illegible]ство. Він жонатий і має 10-місячного сина.

Ви маєте в себе кілька рідних установ, а чи Ви знаєте, що на чужині пропадають душі ваших рідних братів? Тому присилайте передплату на українську пресу та місячні видання „Просвіти" та призначуйте їх для своїх братів.

Мін. Барту відклав свою візиту в Рим.

ЛЬОНДОН, з. 10. ПАТ. В Льондоні сподіються, що між Югославією та Італією дійде незабаром до згоди. Тому мін. Барту не виїде до Риму вже 15. жовтня, але щойно коло 25. жовтня.

—o—

Кріваві заворушення в Злучених Державах.

НЮ ЙОРК, з. 10. ПАТ. У місті Рома в стейті Джорджія, дійшло до крівавих заворушень із гутниками, які страйкують уже 12 тижнів. Ґубернатор стейту вислав до Роми відділи міліції зі скорострілами, ґранатами та слізними бомбами

—o—

Інспектор на кораблі.

ВАШИНҐТОН, з. 10. ПАТ. Висліди слідства в справі катастрофи на кораблі „Марокестль" приневолили департамент маринарки переводити основну перевірку на кораблях. Департамент маринарки рішив, на кожнім торговельнім кораблі одна старшина буде провірювати уладження безпеки дотичного корабля.

—o—

Летунська катастрофа.

ШТРАСБУРҐ, з. 10. ПАТ. Недалеко Бішод упав військовий літак, розбився і згорів. Згинуло 4-ох членів залоги. Пятий вискочив у пору з легкопадом і врятувався.

Поліція у большевицькім клюбі.

МОСКВА, з. 10. ПАТ. З Хабаровська повідомляють, що на стації східно-китайської залізниці Лупін манджурська поліція обсадила клюб большевицьких залізничих урядовців. Директор східно-китайської залізниці Рудий повідомив адміністраційну владу про цей факт, домагаючись, щоби манджурська поліція покинула большевицький клюб.

—o—

Атеїсти не можуть женитися з католичками.

ЧІТТА ДЕЛЬ ВАТІКАНО, з. 10. ПАТ. Папська комісія покликана виясновувати правні приписи канонічного права, висвітлила становище церкви до членів атеїстичних орґанізацій. Комісія однодушно рішила, що з членами атеїстичних орґанізацій треба поводитися так, як з некатоликами або сектантами у справах подружжа, священства та правних ділань. Рішення комісії матиме такий наслідок, що католичкам буде строго заборонено виходити заміж за атеїстів.

Китай протестує.

БЕРЛІН, з. 10. ПАТ. Німецьке інформаційне Бюро повідомляє з Нанкіну: Китайське міністерство закордонних справ затрівожилось поголосками японської преси, яка пише, що Китай вестиме протияпонську політику. Міністерство доручило китайському послові у Токіо запротестувати перед японським урядом проти розсівання таких поголосок. Китайський посол запевнить японський уряд, що виповнить усі обовязки, наложені на Китай договором про перемиря у Танґу.

Згоріли на прогульці зі самоходом.

ЕССЕН, 10. з. ПАТ. У Верден у Надренії дружина промисловця Брокмана виїхала самоходом з трьома доньками на прогульку. Самохід, яким кермувала Брокманова наїхав на дерево і почав горіти. Негайна рятункова акція не помогла. Зі самоходу витягнено чотири спалені на вуголь трупи.

Потопає корабель.

ГАЛІФАКС, з. 10. ПАТ. 700 миль від Нової Фундляндії потопає анґлійський корабель „Бекет", який бореться з бурливими хвилями. На допомогу виїхав канадійський корабель „Бервергіль".

Священик про релігійні переслідування на Україні.

ЛЬОНДОН, КАП. До Анґлії приїхав бувший парох на Україні о. Іван Ладиґа. Його, після 4-літньої тюрми разом із іншими чотирма священиками виміняли за литовських комуністів. Представникові „Католік Таймс" сказав о. Ладиґа, що в теперішніх відносинах життя вірних, які є в СССР, пригадує життя християн у перших століттях християнської ери, коли Христову віру визнавали потайки. Хоч теоретично проголосили свободу совісти, в СССР усе ще переслідують релігію, вязнять священиків, переслідують віруюче населення, замикають церкви. В листопаді м. р. на 1800 тисяч католиків було відкритих ледви 10 церков (перед переворотом в Росії та на Україні, без Кавказу та Сибірі, було [illegible] католицьких церков і каплиць). Протестанти мали ще тоді 8 церков. Тепер положення, само собою, погіршилося.

Жертви страшної залізничої катастрофи.

КРАКІВ, з. 10. ПАТ. Досі устійнили, що в зал. катастрофі у Ксешовичах згинуло 5 осіб і саме: Людвик Старк, емеритований залізничник, Іван Баран, емеритований кондуктор, [illegible] Ян Дзюбчинський — всі три зі Львова, [illegible] Ковальчиківна, студентка з Катовиць і невідома дівчинка коло 13 літ. Понад 20 осіб тяжко ранених перевезли до шпиталю в Хшанові і Кракові. По дорозі до шпиталю померли: Ян Чех, [illegible] з Ґдині та Леопольд Попер з Кракова. [illegible] Паньків помер у Кракові, а Вінкентія [illegible] Макова пов. Вадовиці в Хшанові. Одна дитина загинула. Легко ранених і потовчених нараховують 40 осіб.

‡ Олекса Новицький.

24. вересня у Київі помер відомий український мистецтвознавець академик Олекса Новицький, який займав в останніх часах катедру українського мистецтва при Комісії літератури й мистецтва Всеукраїнської Академії Наук.

Ол. Новицький належав до піонірів українського мистецтвознавства. Наукову працю почав у вісімдесятих роках минулого століття і вже у своїй історії російського мистецтва належне місце дав мистецтву свого народу. Живучи до революції в Москві, відогравав значну ролю в житті тамошньої української громади. Одною з головних праць О. Новицького були досліди над маларською творчістю Т. Шевченка. У 1914. р. Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові видало його монографію про Шевченка як маляра, а у 1928. році харківське В-во „Рух“ другу монографію на цю саму тему. З тогож 1914. року О. Новицький обраний дійсним членом Наук. Т-ва ім. Шевченка, а ще у 1909. році Українське Наукове Т-во у Київі та архівна комісія в Чернигові іменували його своїм членом.

У Москві О. Новицький провадив і кермував науковою працею в українській секції Т-ва Славянської Культури, викладав історію українського мистецтва в українськім Шкільнім Союзі, улаштував відому виставу праць Т. Шевченка, лекції про церковну архітектуру в Галичині і т. д. Ввесь час працював у відомій „Украинской Жизні“ як мистецький референт і автор цікавих статтей з українського мистецтва.

По революції О. Новицький вернувся до рідного краю, де продовжував свої праці. У 1917 році його обирають почесним членом київського Мистецько-Промислового Музею, а в 1922 році дійсним членом Всеукраїнської Академії Наук. Кермуючи працями Мистецької Секції, О. Новицький перевів дослідну працю коло нашого найціннішого мистецького скарбу — київської Софії.

Родився О. Новицький в Симбірську на Слобожанщині у 1862 році, університет скінчив у Москві.

Повоенні часи у ділянці мистецтвознавства у нас доволі сумні. Відходить від нас старше покоління діячів мистецтва, люди знання, авторитету, — чутливі дослідники з величезним досвідом. За Біляшівським, Павлуцьким, Широцьким, Пещанським, Щербаківським, Дложевським нова поважна втрата — Олекса Новицький

П. К.

НОВИНКИ

— Надзірна Рада Видавничої Кооперативи „Червона Калина“ запрошує членів кооперативи на Звичайні Загальні Збори, що відбудуться в четвер 4. ц. м. в год. 4-ій попол. у великій салі Т-ва „Бесіда“ при вул. Рутовського ч. 22. 375

— Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, вул. Чарнецького 24, мав у місяці вересні 170 катальогових чисел приросту до ч. 24840 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 141 і 5 збірок черепів, головно княжої доби, історичні памятки 3, етнографія 79 (у цьому керамічний депозит „Союзу Українок“), образ олійний 1, дереворит 1, репродукції більші 3, видівки 12, альбом репродукцій 1, фотографій 74 (у цьому альбом зі свята РСУК-у), монети 138, медаля 1, печатки 3, фотокліші 2, цинкові кліші 3. Жертводавцями були пп.: Булзиновський В., Блажкевич С. радн. Бережанський В., Береза Я., Волинець С., Вонсуль С., Вонсуль І., дир. Дорошенко В., Дорош Ю., учит. Заклинський Б., Заяць Ф., Котут М., Ковак І., Лавринів М., д-р Левицький В., Мельничук Г., Мошура О., Мащак О., Матвій М., Орач М., Паливода І., д-р Пелех О., учит. Погорецький В., дир. Прудивус, д-р Рондяк П., Савицький А., інж. Сірий І., „Союз Українок“ у Львові, Самарик, інж. Січинський В., проф. Старосольський В., Сідзінський І., Тимус І., Тарнавський В., Ткачівський С., Угринюк І., Федорняк Т., Файгель, д-р Федів І., інж. Целевич К., дир. Ціпановська О., ред. Чарнецький С., Черевко Н., Шляхтич С., Шмігельський Л., д-р Шухевич С. Управа Музею складає всім щиру подяку. Відвідувачів було 180, у цьому 4 шкільні прогульки. Музей відчинений щодня від 8—13 год., в неділі і свята від 10—12 год.

— З'їзд Марійських Дружин Пань. 30-ліття свого істнування та діяльности (1904—1934) вирішило львівське Марійське Т-во Пань відсвяткувати краєвим з'їздом у днях 2—4. листопада ц. р. В програму з'їзду входить м. ін. дводенний інформаційно-організаційний курс, на якому передбачено 9 рефератів на актуальні теми. До участи в з'їзді запрошує Мар. Т-во Пань не лиш членок Мар. Дружин у краю, але також і пань-гостей, що цікавляться дружинним організаційним рухом і загалом католицькою суспільною працею та організацією. Зголошення приймає до 20. жовтня ц. р. п. Ольга Бачинська, Львів, Театинська 31. У зголошенні зазначити, хто рефлектує на приміщення. Організаційний комітет подбав про значні матеріяльні полекші щодо приміщень.

— З Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Засідання математично-природничо-лікарської секції НТШ. буде у пятницю 5. X. в канцелярії Т-ва в год. 18. Засідання історичної секції в суботу 6. X. у бібліотеці Т-ва в год. 19.

— В осені весна. На Покутті в багатьох місцевостях зацвили вдруге овочеві дерева.

— Львівська хроніка. М-ство внутрішніх справ не затвердило ще виборів до міської ради. — Студент із Дублян Нерльос всів на Підзамчу до іншого поїзду. Вискочив в останній хвилині, та колеса відтяли йому руку.

— Краева хроніка. У Перемишлі почалася судова розправа проти Йосифа Унгера та Карла Гардиша за вбивство власнички реальности Бетаверової. Обвинувачені не признаються до вини, твердять, що їх арештували через помилку. — У Бориславі 54-літня Томкевичева в суперечці пробила ножем свою 69-літню суб-льокаторку Бартковську та вбила її на місці. — Тернопільський суд засудив Ст. Стецюка на рік вязниці за це, що постріляв свою наречену. Вони обое постановили були покінчити з життям, тому що батьки не годилися на їх вінчання. Коли Стецюк вистрілив до нареченої, не міг видобути патрони з кріса, щоби опісля й себе застрілити, а тоді побачив, що наречену лише постріляв. — Станиславівський суд засудив на один день арешту скрипака Ал. Даниловського за це, що до лікаря суспільної обезпечальні сказав: „Ви швець, а не лікар!“ Обвинувачений боронився тим, що був схвильований затяжним лікуванням.

— Музичний феномен. Цими днями на засіданні віденського товариства експериментальної фонетики вчені досліджували 22-літнього молодця, якого вважають музичним феноменом. Він свистав одночасно дві ріжні мельодії і співав третю нормальним голосом. Присутні гадали спершу, що це якісь хитрощі і що співак користується якимсь апаратом, одначе виявилось, що співає він справді одночасно своїм голосом. Покищо лікарі не можуть повияснити цього явища і мусять раніше прослідити горло і віддихові органи тої „живої оркестри“. Ріжні директори „мюзікголів“ запропонували добрі гонорарі молодому музикантові, але він не приняв їх.

— Ріжні вістки. Англійський уряд хоче збільшити свій воєнний буджет з тим, щоб на випадок війни зараз у перших днях збільшити свій експедиційний корпус до 6 дивізій. — Чехословацький уряд має намір від 1935 р. вернутись до двохрічної військової служби. — Французька летунська ескадра: 9 бомбовозів і 1 хижак відвідає Італію у перших днях ц. м., реванжуючись відвідинами. — Славний німецький диригент Фелікс Вайнгартнер призначений почесним членом державної опери у Відні. — За 8 місяців цього року згинуло у Зл. Державах від автових катастроф 8.663 осіб; минулого року в тому самому часі згинуло від авт 7.948 осіб. — Померла англійка Маргаріта Скот у 101 р. життя залишивши 80.000 ф. шт. на фонд допомоги воякам і морякам. — Чехословацька поліція арештувала у Марієнбаді шофера Штерикопфа; його підозрівають в участи при вбивстві німецького емігранта проф. Лессінга, якого застрілили 1. вересня 1933 р.

— Рекорд, якого може не признають. Була в нас уже згадка про новий летунський рекорд молодого австралійця Мільрова, що перелетів з Австралії до Англії за 8 днів і 9 годин. Сам він цього не сподівався. Причина його лету була проста: він скінчив 21 літ і дістав від мами в дарунку літак. Тоді рішив він полетіти до Льондону, щоб узяти участь у змаганнях Льондон-Мельбурн. Але, що свого лету не заповів, то можуть його не признати.

— Помер міністер Скоропадського і Денікіна. У Парижі помер у 68-ім році життя Василь Колокольцов, колишній голова харківської губернської управи. Після революції займав він становище міністра земельних справ за гетьмана Скоропадського, а потім ту саму теку у Денікіна. На еміграції мусів заробляти фізичною працею; після апоплектичної атаки отруївся світильним газом.

— Добрий проект проти війни. Председатель слідчої комісії в американському сенаті, що береться з контрабандою зброї, Най, заявив представникам преси, що поставить на „конгресі“ внесок, щоб на випадок війни сконфіскувати всі доходи фабрикантів зброї. Під час війни 98 проц. усіх доходів мають торговці муніцією. Якщо закон Ноя перейшов би, тоді фабриканти зброї не мали би виглядів на величезні доходи. Та, здається, що саме фабриканти зброї, які мають міліони і величезні впливи, не допустять до такого закону.

— Кандидати на нагороду Нобля. Найкраще поінформовані у цій справі шведські часописи подають кілька назвищ, довкола яких іттиме дискусія у комітеті, що признає щороку літературні нагороди. Кандидатами є: фінляндець Сіллянпо, грек Паламос і француз Поль Валері. Твори 2-х перших в Европі зовсім невідомі. Останнім французом, що діставНоблеву нагороду, був фільософ Анрі Бергсон.

— У Москві нема шкла. „Вечерняя Москва“ підрахувала, що в Москві цієї осени треба щонайменше 200.000 кв. метрів шкла. Тимчасом і в приватних крамницях і в центральній установі, що постачає шкло, відповідають людям: Шкла нема і невідомо, коли буде. А коли є, то таке, що до вікон ужити його не можна.

— Ідейні расісти. У Ґетінґен засудили на 6 літ голову нім. дружин Гагемана за те, що він розтратив гроші, зібрані на добродійні цілі. Два його спільники теж визначні расісти дістали 3 і півчетверта року.

— Пересунуть вказівку в Англії, Франції та Бельгії, щоб зазначити перехід на „воєнний час“. У Франції зроблять цю зміну в ночі 6-го ц. м. з суботи на неділю, в Англії між 3 і 4-ою год. зранку, коли все життя завмирає.

Із судової салі.

ЗАСУД ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

У вівторок, 2. жовтня ц. р. в год. 23.15 вночі по дводенній розправі проти Ольги Стасів суд присяглих потвердив 11 голосами головне питання приналежности до ОУН. На основі цього вердикту трибунал засудив Ольгу Стасів на 4 і пів року вязниці та втрату громадянських прав на 10 років.

ДИВОГЛЯДИ.

ЖІНКА, ЩО СТАЛА МУЖЧИНОЮ.

Три роки тому вели в Льондоні цікавий процес проти славного „полковника Баркера", який як виявилось був жінкою. Засуджена за фальшиве прізвище, фальшиву довголітню ролю і подружжя з особою жіночого пола Ліліяна Сміт, відсидівши своє, знов за якийсь час вернулась до мужеського вбрання. Тепер вона називається Джон Гіл і знову станула перед судом. Прокуратор запропонував судді вияснити питання, з яких причин обвинувачена живе як мужчина і носить мужеський одяг. Суддя відмовився відповівши, що обвинувачена має імовірно якісь достаточні підстави, які суд не інтересують". Пані Сміт має 15-літнього сина.

ПОКІЙНИК ВРАЖЛИВИЙ НА ПОХОРОННИЙ МАРШ.

В англійському місті Сундерлянд ховали одного музику. Він лежав на катафальку. Його товариші зібрались біля нього і почали грати похоронний марш на вічну його дорогу. Тоді почули, що щось починає хропіти. Покійник прокинувся, бо спав летаргічним сном. Його відвезли до шпиталя і там він скоро очуняв. Якби не музикальні приятелі, поховалиб його живцем.

Чи Ви вже зложили книжки або даток на купно доброї книжки для наших братів на заході?

СПОРТ.

ПЕРЕД ФІНАЛЬНИМИ ЗМАГАННЯМИ КОПАНОГО МЯЧА ЛЬВІВЩИНИ.

В найближчу суботу й неділю (6. і 7. п. м.) відбудуться у Львові змагання за першенство Львівщини між чотирьома найкращими дружинами У. С. С. які у своїх групах осягнули два перші місця. До тих змагань стають зі Львова Чорноморці, Тризуб і Богун, з Комарна Хуртовина. Всі дружини крім Богуна назагал рівнорядні, так що заповідається направду цікава й завзята боротьба за першенство Львова і за право участи у краєвих змаганнях.

Порядок змагань устійнено жеребом так, що в суботу пополудні грають Чорноморці з Богуном і Тризуб з Хуртовиною. В неділю переможені між собою, а потім переможці. Порівнюючи шанси дружин, можна сподіватися, що за перше місце змагатимуться в неділю Чорноморці з Тризубом. Одначе не є виключені несподіванки.

Про час і місце змагань повідомимо в одному з чергових чисел „Діла".

НАШИМ СПОРТОВЦЯМ ПІД РОЗВАГУ.

В останніх часах появилися в українських і польських часописах вістки про жалюгідні події на спортових грищах. В Золочеві змасакровано суддю, в Дрогобичі побилися між собою глядачі, в Олешичах поліція відпроваджувала змагунів і т. д.

Остаточно якби ці події мали місце тільки на грищах наших сусідів, моглиб ми сказати собі: „Моя хата з краю", хоч спорт, де він не був би і хто його не плекав би, не може й не сміє бути покришкою до виладовування низьких авантюрничих інстинктів. Та в тім саме найбільше лихо, що на поганий приклад з чужих грищ задивилися і наші дружини. Ходорів, Олешичі, Борщів — це місця, де змагуни і глядачі зовсім хибно розуміють зміст і призначення спорту.

В найближчих днях будемо у Львові і Станиславові свідками рішаючих змагань у копаному мячі. Ставка велика! Цеж іспит цілорічної праці. На ньому треба доказати, що змагуни не тільки вміють гірше або ліпше грати, але що є спортовцями в повному цього слова значінні і що мають загартовані не тільки мязи, але й волю та нерви.

Якщо змагунам лежить на серці добро спорту взагалі і зокрема розвиток українського копаного мяча та його якнайбільше поширення серед нашого громадянства, то повинні памятати, що в найгорячіших хвилинах гри не сміють тратити рівноваги та зимної крови. Гра може бути дуже завзята, але повинна бути лицарська!

Тіж самі завваги можна скерувати під адресою глядачів, яким завжди привиджуються уроєні кривди, а вину за те спихають на суддю і противну дружину.

Спортовець мусить уміти не тільки вигравати, але й мужно та гідно програвати. Глядачі повинні бути справді глядачами, з дрібною хочби міркою безсторонности, а не згістеризованою, щэковою юрбою.

Р. Сл.

УКРАЇНА II — ЦУКРОВНЯ (ХОДОРІВ) 5:1 (2:0).

Про ті цікаві змагання дістаємо ще отсі уваги:

Вже по кількох мінутах гри майже вся численно зібрана публика була по стороні України і горячо оплескувала всі її добрі заграння. В Україні не було слабого пункту. Микитин певний в обороні вибився Миськів, але й Завадівський своє завдання сповнив. Поміч добра офензивно і дефензивно, найкраще Яцків. Нападу був прикрасою дружини, комбінував і багато стріляв. На перший плян вибився тут Стахевич, який мав найкращий день у сезоні. Сиротюк уміло вів напад. Крушельницький добрий. Яців на правім крилі своїми скорими бігами і прецизними центрами створював зложні ситуації під воротами противника. Лісікевич слабший у першій частині, у другій розіграв(ся) і був не менше грізний, як Яців. Цукровня на тлі знаменитого противника випала слабше. Найліпші її грачі — це середній помічник Домарадзький (бувший грач львівської Погоні) і правий оборонець. Гра велася весь час під знаком переваги чорно-червоних, для яких ворота добули Стахевич 2, Крушельницький, Лісікевич і самотрбі противника. Цукровня добула ворота з вільного при стані 2:0. Видців около 1.200. Слід згадати, що Видiл С. Т. „Цукровня" дуже гостинно приняв грачів України так, що з Ходорова вивезли вони якнайкращі спомини. Також публика була обективна і спортово вироблена.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Проф. Андрій Яковлів: УКРАЇНСЬКО-МОСКОВСЬКІ ДОГОВОРИ В XVII—XVIII ВІКАХ. Появилось в циклю: Праці українського Наукового Інституту в Варшаві. Варшава 1934 Стор. 178. Форм. 8-о.

Проф. інж. І. Шовгенів: ВОДНЕ ГОСПОДАРСТВО В БАСЕЙНІ Р. ДНІПРА НА УКРАЇНІ („Дніпробуд" і „Великий Дніпро"). Вийшло в циклі: Праці Українського Наукового Інституту. Варшава, 1934. Стор. 69. Форм. 8-о. До тексту долучені карти.

Дмитро Чижевський: ФІЛЬОСОФІЯ Г. С. СКОВОРОДИ. Видання українського Наукового Інституту. Варшава 1934. Стор. 224. Форм. 8-о.

О. Лотоцький: СТОРІНКИ МИНУЛОГО. Частина третя. Видання Українського Наукового Інституту. Варшава 1934. Стор. 396. Форм. 8-о.

Д-р Кость Кисілевський: ПРАВОПИСНІ ПРАВИЛА. Львів, 1934. Накладом автора. Стор. 16 ф. 8-о.

ЖУРНАЛИ

НАЗУСТРІЧ, ч. 19. двотижневик. Львів 1. X. Література, мистецтво, наука, громадське життя. Ціна 50 сот. Зміст: Володимир Січинський: Олекса Новаківський. Юрій Косач: Марія Башкирцева. Вол. Бірчак: Хитрий Панько. Сатира. Л. Володимирів: Із записника. А. Чехановський: Едип і Антигона. С. Бойко: Актуальність старої політичної карикатури. Ю. Косач: Епітафія. Анатоль Курдидик: Альбомові вірші Соні. М. Рудницький: Чи пишуть у нас любовні листи. М. Островерха: Вечір у горах. Ст. Левинський: Залицяння з Чорногорою. Міка Пастернакова: Слідами Ізадори Дункан. З нових німецьких повістей. Рецензії. Горобці на дротах. Мистецька хроніка. Летіло 10 років... Листування редакції.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр

Четвер, 4. X. год. 7·30 веч. „Я переміг крізу".

Пятниця, 5. X. год. 7·30 веч. „Мархоат".

Театр Різнородностей.

Четвер, 4. X. год. 7·30 веч. „Товаріщ".

Пятниця, 5. X. год. 7·30 веч. „Мякун".

Кіна.

АТЛЯНТИК: „Чар віденського вальса" (Лео Слезак, музика Штравса).

ГРАЖИНА: „Бару" і „Страшна ніч".

КОПЕРНИК: „Штука життя".

КАСІНО: „Тарзанове кохання" з Дж. Вайсмілером.

МАРУСЕНЬКА: „У неволі джунглі" та ревія.

Закордонне радіо.

Четвер, 4. жовтня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, 15·40 Для дітей, 17·10 „Франц із Асізі" кантата (хор, вок. квартет, скрипка, форт.), 17·10, Скрипка, 19·30 Пісні, **Прага** (470,2) 17·20 Літ. рецитації, 19·30 Концерт, **Париж** (1649) 20·00 Камер. концерт, **Білгород** (439,8) 17·00 Популярні мельодії, **Берлін** (356,7) 9·45 Для дітей, 19·00 Віольончеля, **Гамбург** (331,9) 23·00 Спів. **Кельн** (455,9) 16·00 Вес. полудне, 17·20 Тріо б-дур Бетовена, 20·10 „Юлій Цезар" траг. Шекспіра, **Мінхен** (405,4) 14·20 Солісти, **Ленінград** (1224) 18·00 „Князь Ігор" оп. Бородіна, **Будапешт** (549,5) 12·05 Концерт, 19·00 Спів, 23·00 Циг. орх., **Мілано** (368,6) 16·45 Для дітей, 20·45 „Шопен" оп. Орефіче, **Рим** (420,8) 17·00 Вок.-інстр. концерт, 20·45 Концерт при участі скрипака Де Віто.

Пятниця, 5. жовтня 1934.

Відень (506,8) 17·20 Сучасні австр. пісні, 20·00 Симф. концерт, 22·10 Австр. популярна музика, **Братислава** (298,8) 15·55 Концерт, **Прага** (470,2) 17·00 Квартет, **Париж** (1649) 12·30 Концерт, 20·45 Оп. музика, **Атльона** (531) 19·30 Ірл. музика, 20·00 Ірл. пісні, **Рига** (514,6) 17·40 Лотиські пісні, **Берлін** (356,7) 12·00 Концерт, 18·25 Пісні, 21·00 Сучасна нім. муз., 22·20 Шубертові пісні, **Лайпціг** (382,2) 18·15 Нар. музика, **Осльо** (1154) 20·00 „Іфігенія в Тавриді" оп. Глюка, **Будапешт** (549,5) 20·20 Популярні арії, **Мілано** (368,6) 16·45 Для дітей, 17·10 Вок. концерт, **Рим** (420,8) 13·05 Орхестра, 20·45 „Княжна долярів" оп. Л. Фаля.

Львівське радіо.

Четвер, 4. жовтня 1934.

6·45 Раніша авд., 7·30, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольог. вістки, 12·10 Любім звірята (балачка, оповідання, пісоньки), 12·30 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці, 13·10 Польські танці (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Збіж. біржа, 15·45 Балеві недискреції (муз. авд.), 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 Театр Уяви: „Це мусить побідити" (сміховинка), 17·50 Листи та програми, 18·00 Сільна ререум, 18·05 „Гоголь" (125-роковини уродин), 18·15 Концерт (альтівка, форт.), 18·45 Що читати, 19·00 Спів у супр. форт., 19·20 Балачка, 19·30 Твори на ксильофонову орх., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·000 Легка муз. спів. форт., 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт (орх. скрипка, форт.), 21·45 Між вуглям і магнесом, 22·15 Пять найгарніших голосів світа (Пампаніні сопр.; Веляскез мецосопр.; Алькаіде тенор; Страчаре баритон; Пасеро бас) із гр. пл., 22·45 Музика з гр. пл., 23·00 Комунікати, 23·00 Сальонове тріо (скрипка, віольончеля, фортепян).

Пятниця, 5. жовтня 1934.

6·45 Раніша авдиція, 7·50, 20·15 Рекл. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Легка й популярна музика з гр. пл. 12·45 Балачка для жінок, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Великі артисти в малій пісоньці (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Збіжева біржа, 15·40 Сільна ререум, 15·45 „Мікроревія" (муз. авд.), 16·30 Музика з гр. пл., 16·45 Авд. для хорих, концерт, 17·15 Камер. концерт, 17·50 Огляд видавництв, 18·00 Фейл. „Зелені води", 18·10 Сільна ререум, мист. життя, 18·15 Спів, 18·45 Життя та звичаї у звірят, 19·00, 19·30 Легка музика, 19·20 Балачка, 19·50, 19·56 Спортові вістки, 20·00 Куток краєзнавчого т-ва, 20·05 Муз. балачка, 20·15 Симф. концерт, спів (Вермінська), 22·30 Рецитації поезій, 23·00 Комунікати, 23·05 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·24 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·89, Париж 34·89, Берлін 213·40, Цюріх 172·67, Амстердам 358·70, Прага 22·08, Італія 45·38, Нюйорк кабель 6·26, Нюйорк чеки 5·25·50.

Акції та цінні папери.

Банк Польський 94·50 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 3. жовтня п. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла десерового	2·10 зол.
1 л. молока	0·14 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·60 „

Масло в дні 2. жовтня п. р. також 2·10 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 4. жовтня п. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловаського 23):

Курята і кури пріма за 1 кг.	0·90	зол.
„ „ II кл. „	0·50	„
Індики і пантарки пріма „	1·00	„
„ „ II кл. „	0·70	„
Качки I кляса „	0·70	„
„ II „ „	0·50	„

Тенденція спокійна.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „СОКОЛА-БАТЬКА"

відбудуться дня 14. жовтня 1934 р. в домівці „С-Б" при вул. Руській ч. 20 з таким порядком нарад:

1). Відкриття зборів.
2). Звідомлення з III. Краєвого Здвигу.
3) Поставлення до диспозиції З. Зборам мандатів Старшини.
4). Внески й запити.

Початок З. Зборів в год. 9-ій рано а в разі браку приписаного статутом комплету Загальні Збори відбудуться в годину пізніше з тим самим порядком нарад без огляду на число присутніх членів.

Право участи з рішальним голосом у Загальних Зборах мають фізичні члени та делегати Сокільських Гнізд, які заплатили членську вкладку до каси Сокола-Батька по 1933 включно рік. Делегатом на Загальні Збори С-Б може бути лише місцевий голова, або член Старшини Гнізда. Делегати виказуються належито підписаними уповноваженнями.

ЗА СТАРШИНУ СОКОЛА-БАТЬКА:

Інж. М. Хроновят, голова. Е. Благітка, справник.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.